

Opdat zij niet vergeten worden

Hoe een systeem mensen uit beeld liet verdwijnen
En waarom Curaçao ons iets te zeggen heeft

„Wij willen niet vergeten worden.” Die woorden klonken op Curaçao niet alleen als een oproep, maar als iets wat voelbaar was in de hele ruimte. Tijdens een conferentie, georganiseerd door ouders die slachtoffer zijn geworden van de Nederlandse toeslagenaffaire, werd zichtbaar wat vaak onzichtbaar blijft. Niet alleen in wat er werd gezegd, maar juist in wat er werd gevoeld. In stiltes. In blikken. In hoe mensen hun verhaal met zich meedragen.

DOOR NATASJA SOEMAI EN RACHELLE SPAAN

De toeslagenaffaire is een groot schandaal in Nederland rond kinderopvang-toeslag. De Belastingdienst beschuldigde duizenden ouders onrecht van fraude en eiste dat zij grote bedragen terugbetaalden. Daardoor kwamen veel gezinnen in ernstige financiële problemen. Onder hen ook Curaçaose ouders, waarvan sommigen teruggingen of 'vluchten' naar het eiland.

Voor ons was dit geen los moment. Het raakte direct aan onze eigen werkelijkheid. Wij

zijn beiden gedupeerden van de toeslagenaffaire in Nederland. Een affaire die vaak wordt beschreven als een beleidsfout. Maar wat daarin ontbreekt, is het besef dat het niet alleen ging om fouten, maar om een systeem dat bleef functioneren terwijl mensen vastliepen. Een systeem waarin alles klopte op papier, terwijl de mens zelf langzaam uit beeld verdween.

Wij kennen die werkelijkheid van binnenuit. In momenten van twijfel. In schaamte die je niet altijd kunt plaatsen. In het steeds opnieuw moeten uitleggen wie je bent en wat je niet

hebt gedaan. Maar ook in wat niet wordt uitgesproken. In het gevoel dat je iets met je meedraagt wat niet altijd zichtbaar is, maar wel alles beïnvloedt.

Voor Rachelle kreeg dat een heel fysieke vorm. Met haar roots op Curaçao betekende het meer dan alleen verplaatsen; het ging om verbondenheid, familie en een plek waar zij zich thuis voelt. Juist daardoor werd zij meerdere keren genoodzaakt om heen en weer te bewegen tussen Nederland en Curaçao, niet uit vrije keuze, maar omdat de omstandigheden geen andere ruimte boden.

Wat voor anderen een reis is, werd voor haar een manier om te overleven. Om haar kinderen en gezin veiligheid te bieden. Om ergens weer even adem te kunnen halen, in een omgeving waar die veiligheid wel voelbaar was.

In die beweging werd zichtbaar wat systemen doen. Dat ze niet neutraal zijn, maar gevormd worden door aannames. En dat als je daarbuiten valt, jij degene bent die moet bewegen, niet het systeem.

Voor Rachelle werd daar zichtbaar wat ze inmiddels scherp onder woorden kan brengen: systemen zijn niet neutraal, ze werken precies zoals ze ontworpen zijn.

Voor Natasja lag die ervaring op een andere laag. Niet in het bewegen, maar in het zien. In het voelen van wat er onder de oppervlakte gebeurt. Op Curaçao werd dat nog sterker.

Rachelle nam Natasja mee in haar wereld. In de plekken, de mensen en de cultuur, maar vooral in de lagen die je niet direct ziet als je er niet vandaan komt. Door haar ogen begon Natasja anders te kijken.

Niet alleen naar wat zichtbaar was, maar juist naar wat daaronder lag. Wat haar daarin

De uitnodiging voor de bijeenkomst op Curaçao.

het meest raakte, was de schaamte die voelbaar was. Niet als boegbeeld verbonden is aan SGH. Haar inzet heeft geholpen om zichtbaar te maken wat lange tijd niet werd gezien en heeft bijgedragen aan het herfinden van een stem. Wat daaruit is ontstaan, gaat verder dan herstel alleen. Het vraagt een andere manier van kijken. Niet harder sturen, maar beter leren zien. Niet sneller handelen, maar eerst begrijpen.

Toen die werelden samenkwamen op Curaçao, werd zichtbaar dat dit verhaal niet stopt bij Nederland. De context is anders, maar de onderstroom is herkenbaar. In de schaamte. In de kracht. In het doorgaan, ondanks alles.

De conferentie, georganiseerd door onder andere ouder en collega Erica Wever vanuit Minority Kotcas, liet zien wat er mogelijk is wanneer ouders zelf het initiatief nemen en elkaar weten te vinden.

Tijdens de conferentie klonk dat door in woorden als 'gastvrij zonder oordeel' en 'waardig duurzaam herstel'. Maar vooral in die ene zin: „Wij willen niet vergeten worden.”

Na de conferentie werd dat gevoel verder verdiept. Tijdens de theatervoorstelling 'Toegeslagen', geproduceerd door Karima Ouadid van Colourful Dreams en gemaakt met en door ouders en jongeren, kwam het opnieuw binnen.

Hoe vaak je het ook ziet, het blijft raken. Maar daar, op Curaçao, voelde het anders. Tijdens de voorstelling klonken de woorden: „Maak van je pijn je kracht.” Woorden die blijven hangen.

De afsluiting vond plaats in een foto-expositie van een ouder en collega binnen SGH. De indringende beelden, vastgelegd door Brigitte Fonteni van BF Photography, maakten zichtbaar wat vaak onzichtbaar

Een leerzaam samenzijn. Achter vlnr. Mimi Lutge van Spijker (voorzitter Curaçao Hospitality and Tourism Association, Chata), Zahra Sebbar (ambassadeur theatervoorstelling Toegeslagen), Natasja Soemai (bestuursvoorzitter (Gelijk)waardig Herstel), Erica Wever (Minority's Foundation), Rachelle Spaan (bestuur (Gelijk)waardig Herstel).

blijft. Toen Natasja en Rachelle de ruimte binnenliepen, gebeurde er iets. In de ogen op de foto's herkennen zij zichzelf. De pijn. De ervaringen. Maar ook de kracht. En tegelijkertijd was daar trots. Trots op iemand die na jaren van overleven haar verhaal had omgezet in iets wat gezien mocht worden.

Die twee gevoelens kwamen samen. De tranen kwamen. Niet van zwakte, maar van kracht.

Van erkenning. Van vooruitkijken. Wat deze ervaring zichtbaar maakt, is dat het toeslagen-schandaal niet alleen gaat over wat er misging, maar over wat het ons laat zien. Over systemen. Over patronen. Over wie gezien wordt en wie niet.

Een groot deel van de benadeelden van een falend systeem heeft Antilliaanse roots. Dat is geen toeval. Het vraagt dat we beter kijken. Dat we erkennen wat er speelt. En dat we onze verantwoordelijkheid nemen. Omdat we uiteindelijk allemaal

hetzelfde willen. Dat onze kinderen opgroeien in een samenleving die hen ziet. Die hen hoort en recht doet.

De oproep 'wij willen niet vergeten worden' is daarmee geen afsluiting. Het is een begin. En een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Wat wij hebben gezien en ervaren, laat zien dat dit werk niet ophoudt bij structuren of rollen. Het vraagt dat we blijven kijken, blijven luisteren en ruimte maken voor wat nog niet altijd zichtbaar is. Daarin blijven wij ons inzetten. Niet alleen vanuit wat we doen, maar vooral vanuit hoe we kijken en wat we zichtbaar willen maken. Een uitnodiging om anders te kijken. Om beter te luisteren en om te bouwen aan systemen die niet alleen werken, maar ook recht doen.

Natasja Soemai en Rachelle Spaan zijn bestuursleden van Stichting (Gelijk)waardig Herstel.

De expositie wordt met aandacht bekeken.

De fototentoonstelling

Sommige verhalen worden niet verteld. Niet omdat ze er niet zijn, maar omdat ze te zwaar zijn om steeds opnieuw uit te spreken. „Met mijn expositie 'Sterk zijn in stilte' geef ik als fotograaf een gezicht aan mensen die zijn geraakt door de toeslagenaffaire. Mensen die onrecht zijn bestempeld, vastgelopen zijn in een systeem en in stilte hebben moeten overleven in Nederland, maar ook daarbuiten, tot in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Voor mij is deze expositie meer dan werk. Het is persoonlijk. Ik ben zelf ook gedupeerde van de toeslagenaffaire. Juist daarom voelt het spannend om dit te delen. Om niet alleen achter de camera te staan, maar ook onderdeel te zijn van het verhaal dat hier zichtbaar wordt”, aldus fotograaf Brigitte Fonteni.

Wat begon als beleid, groeide uit tot iets dat levens diep heeft ontwricht. Gezinnen raakten in schulden, mensen vluchten naar het buitenland, huizen gingen verloren, relaties kwamen onder druk te

staan en vertrouwen in de overheid werd gebroken. Ouders werden onrecht weggezet als fraudeurs, kinderen groeiden op in onzekerheid en schaamte. Ook buiten Nederland droegen mensen de gevolgen: afstand, onbegrip en het gevoel vergeten te zijn, maakten het vaak nog zwaarder.

„Wat je ziet in mijn expositie zijn geen gepolijste beelden. Geen perfecte composities of zorgvuldig opgebouwde scènes. Dit zijn onbewerkte foto's, rauw, direct en eerlijk. Omdat hun werkelijkheid ook niet is bijgewerkt. Tijdens het maken van deze serie hebben mijn team en ik geluisterd naar verhalen die blijven hangen. Verhalen van verlies, wantrouwen en onrecht. Maar ook van kracht. Van doorgaan wanneer stoppen logischer voelt. Van jezelf bijhouden terwijl alles om je heen uit elkaar valt. Deze expositie is voor hen. Voor de mensen die vaak niet gezien worden, maar alles hebben gedragen. Voor de stilte die te lang heeft

Na twee eerdere conferenties waarin de ervaringen en structurele knelpunten van Caribische gedupeerden van de toeslagenaffaire centraal stonden, constateert Minority's Foundation, aangevoerd door Erica Wever op Curaçao, dat de noodzaak voor blijvende aandacht en duurzame oplossingen onverminderd groot is. De afgelopen jaren hebben deze bijeenkomsten bijgedragen aan erkenning, zichtbaarheid en verbinding. Ze hebben

De conferentie

ruimte gecreëerd voor verhalen die te lang ongehoord bleven, en voor ontmoetingen tussen gedupeerden, beleidsmakers en betrokken organisaties. Tegelijkertijd laat de praktijk zien dat veel Caribische gezinnen nog steeds wachten. Wachten op duidelijkheid, rechtvaardigheid en herstel dat daadwerkelijk voelbaar is in hun dagelijks leven.

Veel gezinnen ervaren nog altijd beperkte toegang tot herstelvoorzieningen, afstand tot Nederlandse instanties en een gebrek aan maatwerk en culturele sensitiviteit.

Deze realiteit maakt duidelijk dat erkenning alleen niet voldoende is. Er is behoefte aan concrete stappen, structurele samenwerking en oplossingen die daadwerkelijk verschil maken. De derde conferentie is daarom een volgende, noodzakelijke fase.

Bijpraten op de patio.

De minister van Staat van Curaçao, Maria Liberia Peters, was ook aanwezig, samen met leden van de eilandsraad Bonaire, Benito Dirks, Rolanda Helburg-Makaa, Deborah Abrahams en oud-gedeputeerde van Sociale Zaken Curaçao en oud-plaatsvervangend Gevoelmachtigde minister Leonard Coffi.

Achtergrond theaterstuk Toegeslagen

De voorstelling is een combinatie van indrukwekkend toneelspel, krachtige zang en betoverende dans. Het verhaal belicht de persoonlijke ervaringen van de jongeren, met respect voor hun emoties en aandacht voor hun veerkracht, empowerment en hoop. „Ons streven was om de voorstelling op te voeren in grote theaters door heel Nederland, waarmee we een breed publiek bereiken en de impact van het verhaal vergroten. De première van 'Toegeslagen, we gaan door' was in 2022 in Arnhem, waarmee we niet alleen de lokale gemeenschap hebben betrokken, maar ook de aandacht gevestigd hebben op deze belangrijke kwestie”, aldus Karima Ouadid.

Zij is ervan overtuigd dat de voorstellen niet alleen artistieke waarde toevoegt, maar ook een krachtig middel zal zijn om bewustwording te vergroten en de stem van de betrokken jongeren te laten horen.

Waar de première mee begon in Arnhem 2022 en uiteindelijk door heel Nederland hebben getoerd was de wens dat ze hun laatste voorstelling zouden geven op Curaçao. Wat dus een wens was kwam dit jaar maart 2026 uit.

www.toegeslagen.nl

Dans bij het theaterstuk Toegeslagen.